

Определенную работу предстоит осуществить в аспекте совершенствования разделения и кооперации труда (выработка наиболее рациональных форм и методов труда, повышение квалификации работников в условиях специализации или кооперации и т.д.). В Университете должна соблюдаться четкая иерархия функциональных обязанностей, основанная на должностных инструкциях. Не очень целесообразным видится, например, ежедневные дежурства преподавателей в общежитиях, если основная задача преподавателя – это образовательный процесс. Порядок в общежитии обеспечивают комендант, вахтер, сотрудники студенческого городка и органы студенческого самоуправления. В последнее время руководство активно внедряет электронные устройства для повышения уровня безопасности, что, по логике, должно освободить преподавателей от выполнения данных обязанностей.

В заключении можно сказать, что образовательный процесс как самостоятельное явление и как объект исследования с точки зрения управления в Университете дает прекрасные возможности теоретического анализа и предложения практических идей, которые позволят улучшить его функционирование.

Мақалада ҚазҰУ-дың оқу процессін жақсарту үшін қолданылатын экономикалық модельдердің және индекстердің қолдануы қарастырылады.

The article examines possibilities of using well-known economic models and indexes for improving educational process at KazNU named after al-Farabi.

Қ.Р. Мусина, А.Ж. Оспангазиева

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КӘСІПОРЫНДАРЫНА САПА МЕНЕДЖМЕНТІ ЖҮЙЕЛЕРІН ЕНГІЗУ

Қазіргі кезде елдегі кәсіпорындарға халықаралық стандарттарды пайдалану, соның ішінде, әсіресе, сапа менеджменті жүйесі бойынша 9000 стандарттар топтамасын жаппай енгізу мәселесіне мемлекет тарапынан баса назар аударылуда. Оның айқын көрінісі менеджмент жүйелері бойынша халықаралық стандарттарды қолданудың барлық алғышарттары жасалуында. Мәселен, кәсіпорындарда қажетті заңнамалық база құрылып, мемлекеттік қолдау тетіктері анықталды. Сонымен қатар, менеджмент жүйелерін әзірлеу, енгізу жөнінен тәжірибе жинақталып, менеджмент жүйесін даярлап енгізу және сертификаттау бойынша білікті кеңесшілер мен сарапшы-аудиторлар тобы қалыптасып, көптеген кәсіпорын басшылары халықаралық стандарттарды, соның ішінде сапа менеджменті жүйесін енгізудің пайдасы мен қажеттілігін толықтай түсіне бастады.

Бүгінгі таңда кез келген қызмет түрлері мен меншік нысанындағы ұйымдарда қазіргі заманғы менеджмент жүйелерін әзірлеу мен енгізуге қатысты халықаралық стандарттардың тұтас бір жиынтығы бар – ХС ISO 9001:2000 «Сапа менеджменті жүйесі. Талаптар», ХС ISO 14001:2004 «Қоршаған ортаны басқару жүйелері. Талаптар мен қолдану жөніндегі нұсқау», ОHSAS 18001:2007 «Кәсіби қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы менеджмент жүйелері», ХС ISO 22000:2005 «Тамақ өнімдері қауіпсіздігінің менеджмент жүйелері. Өнім саласындағы кез келген ұйымдарға қойылатын талаптар», ХС SA 8000:2001 «Әлеуметтік жауапкершілік», ХС ISO 17025: 1999 «Сынақ және калибрлеу зертханаларының құзыреттігіне қойылатын жалпы талаптар», ХС ISO/TS 16949:2002 «Сапа менеджменті жүйесі. Тиісті қосалқы бөлшектерді өндіретін автомобиль кәсіпорындарда және ұйымдарда ISO 9001:2000 қолдану жөніндегі ерекше талаптар», ХС ISO/TS 29001:2003 «Сапа менеджменті жүйесі. Мұнай, мұнайхимия және газ өнеркәсібі салалары».

Сапа менеджмент жүйесін сертификаттау туралы ISO орталық хатшылығының есебі СМЖ сертификациясы ХС ISO 9001 сәйкестігіне бұрынғыдай барлық әлемге талап етілетінін көрсетті және сертификатталған компаниялар саны ұдайы артып келеді.

ISO 9000 сериялы стандарттар талаптарына сәйкес келетін сапа менеджменті жүйесі әлемде барынша белгілі және танымал. Осы стандарттың алғашқы нұсқасы 1987 жылы қабылданған болатын, осы уақыттан бері ISO 9000 сериялы стандарттар сапа менеджменті жүйесіндегі әлемдегі ең енгізілетін стандарт.

Сапа менеджментінің идеологиясы компания өнімін (қызмет көрсетудің) өндірудің барлық процестерін үнемі және жүйелі түрде басқару болып табылады, оның негізгі мақсаты компанияның барлық қызметкерлерінің және компанияның сапа менеджментіндегі басшылығында жетекші роль атқаратындардың қатысуымен тұтынушылардың қолданыстағы және күтілетін қажеттілігін қанағаттандыру болып табылады.

Алыс шет елдерде сапа менеджмент жүйесін шағын кәсіпорындарда кенінен енгізеді. Мысалы, Австралияда ISO 9001 стандарты талаптарына сәйкес 17 мың сертификат тіркелді, олардың көбі шағын кәсіпорындар: өндіріс, қызмет көрсету саласы, мемлекеттік және муниципальдық басқару органдары. Қытайда ISO 9001 стандарты талаптарына сәйкес сертификаттар тіпті мектепке дейінгі мекемелерде де бар.

ISO 9000 сапа жүйесін енгізген кәсіпорындардың жоғары бақылау деңгейі және көптеген жағдайларда өз жұмыстарында көптеген экономикалық пайда ала алады. ISO 9001 сәйкестігіне сертификаттау міндетті емес, бірақ экономиканың көптеген секторында, соның ішінде тұтынушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуде (күрылыста, тамақ өндірісі) ол көптеген өркениеті дамыған, соның ішінде Қазақстан Республикасында осы мақсаттарға жетуде көптеген жұмыстар атқарылуда. Осылайша, 2004 жылы құрылыстық тендерге қатысу үшін сертификаттаудан өтпеген кәсіпорындар қатыстырылмаған еді. Жақын арада Қазақстан Республикасы Дүниежүзілік сауда ұйымына өтуде алғышарт жасалғанда, сол кезде еуропалық стандартқа қатысты сапа менеджмент жүйесі Қазақстан Республикасына міндетті болып табылады.

Туындаған нарықтық жағдайға сәйкес көптеген кәсіпорындардың жетекшілері басқарудың ерте жинақталған тәжірибесіне назар аударып; ИСО 9001 барлық салалық және корпоративтік стандарттың «базисі» болып табылатынына; ол жаңаша ИСО 9001 стандартымен ұсынылған процедуралар мен процесстердің басымдығы мен маңыздылығын бағалай келе, оларға жету үшін маңызды деп таныды:

- Сапа менеджменті жүйесін (СМЖ) сертификаттау мүмкіншілігі негізінде сертификаттарға ие болу пайдалану арқылы өзінің және маңызды СМЖ ИСО 9001 әдістемесі мен қағидасын құруда, Процестік ықпал етуді жүзеге асырумен.

- әрбір менеджердің кәсіпорынды басқарудағы салатын рөлі, және де бизнестегі кәсіпорындардың соңғы нәтижелеріне ықпалы да маңызды.

Осындай шешімдерді енгізе отыра, шағын кәсіпорындарда кеңес берушілерге шағын бизнеске қатысты сипаты бар, - шағын кәсіпорындардағы СМЖ әрбір үрдістеріне жауап беретін қатысушы білуі тиіс; қашан және қанша көлемде СМЖ үрдістерінің талаптарын ұтымды жүзеге асырудағы қажетті ресурстарды анықтауы тиіс.

Қазақстан Республикасында 2001 жылдан бастап кәсіпорындар мен ұйымдардың қазіргі заманғы менеджмент жүйесін дайындау және енгізу жөніндегі қызметі жандана бастады.

Республикада менеджмент саласында халықаралық стандарттарды енгізуге арналған құрылған инфрақұрылым, нормативтік және әдістемелік база құрыла отырып, қазақстандық кәсіпорындардың халықаралық стандарттарға жедел көшуі бойынша ҚР Премьер-Министрінің 2004 жылдың 6 ақпанында № 28-ө және 2006 жылдың 27 маусымында № 175-ө өкімдері қабылданды. Халықаралық негізде қабылданған Қазақстан Республикасының 36 мемлекеттік стандарты бар болып саналатын менеджмент жүйесі бойынша нормативтік база. Қазақстан Республикасының мемлекеттік стандарты ретінде менеджмент жүйесінің мынадай халықаралық стандарттары қабылданған: ISO 900 серия, ISO экологиялық стандарты 14000, қауіпсіздік және еңбек гигиенасы стандарттары OHSAS 18001, әлеуметтік жауапкершілік

стандарттары SA 8000, тамақ өнімдері қауіпсіздігі менеджменті жүйесінің стандарттары ISO 22000 серия, СМЖ аудиті және экологиялық менеджмент – ISO 19011 және басқалары. Жыл сайын стандарттау жоспарына менеджмент саласында стандарттар әзірлеу қамтылады. Соңғы жеті жыл ішінде әр түрлі салаларда ISO 9001, 14001, OHSAS 18001 бойынша менеджмент жүйесі саласында ғылыми-зерттеу жұмыстары жүргізілді. Менеджмент жүйесін әзірлейтін және енгізетін кәсіпорындар мен ұйымдарға көмек ретінде 15-әдістеме-ұсыным әзірленді.

Техникалық реттеу жүйесінде СМЖ бойынша 130 сарапшы-аудитор, экологиялық менеджмент саласында 8 сарапшы, OHSAS бойынша – 10, HACCP бойынша – 18 сарапшы аттестатталды.

2009 жылдың 1 сәуіріне елдегі 1319 кәсіпорын халықаралық стандарт базасында ISO 9001 сапа менеджменті жүйесін әзірлеп енгізді және сертификатталды, оның ішінде 165 тамақ және ауылшаруашылық кәсіпорындары, 184 құрылыс кәсіпорны, 500 аса өнеркәсіптік емес кәсіпорындар, 353 кәсіпорын СМЖ әзірлеу және енгізу сатысында. 93 кәсіпорын экологиялық менеджмент жүйесін, 59 кәсіпорын – еңбекті және кәсіби қауіпсіздікті қорғау менеджменті жүйесін OHSAS талаптарына сәйкес 18001 және 18 кәсіпорын – ISO 22000 талаптарына сәйкес тамақ өнімдері қауіпсіздігі менеджменті жүйесін сертификаттады.

СМЖ енгізген кәсіпорындары барынша көп облыстар тұрғысында Алматы қаласы және Алматы облысы – 278 және тиісінше 85 кәсіпорын, Қарағанды облысы – 170, Шығыс Қазақстан – 110, Астана қаласында – 85 кәсіпорын. Экспортқа өнім шығаратын 548 кәсіпорын ішінде 168 кәсіпорында менеджмент жүйесі бар.

Стандарттау бойынша «Сапа менеджменті жүйелері» ТК 54 техникалық комитеті құрылды. Қазақстан сапаны басқару саласында стандарттар әзірлеу жөнінде ISO/TC 176 мүше болып табылады және менеджмент стандарттары бойынша дауысқа салуды іске асырады.

Менеджмент жүйесі саласында халықаралық стандарттарды енгізуді ынталандыру бойынша шаралар қарастырылған. Олардың ішінде:

- ISO 14001:2004 халықаралық стандарттарына сәйкес сертификатталған кәсіпорындар үшін қоршаған ортаға шығару үшін төлем мөлшеріне 0,75 төмендеу коэффициентін енгізу;

- Қазақстан Республикасы Президентінің «Сапа саласындағы жетістігі үшін» сыйлығының лауреаты болып табылатын және меншікті өндіріс тауарларын, бір салық төлеу кезеңі ішінде (ҚР Салық кодексінің 140-9 бабы) есептелген бірлескен кіріс салығының 50% сомасын азайту бөлігінде сататын, сапа менеджменті жүйесі мен экологиялық менеджмент жүйесін енгізген және сертификаттаған кәсіпорындар үшін салық жеңілдіктері;

- мемлекеттің сапа менеджменті жүйесін дайындауға арналған ауылшаруашылық шикізатын қайта өңдеуші-кәсіпорындар шығынын жартылай өтеуі (ҚР Үкіметінің 2006 жылғы 14 наурыздағы № 156 «Кәсіпорынды және ауылшаруашылық өнімдері нарығын басқару жүйелеріне жәрдем беру ережелерін бекіту туралы» қаулысы). 2006 жылға арналған бюджеттен ауылшаруашылығындағы өнімді қайта өңдеушілердің шығынының 50%-ын жабуға 40 млн. теңге, ал 2007 жылы – 80 млн. теңге бөлінді.

Сол уақытта Қазақстандағы менеджмент жүйесін әзірлеу және енгізуде қол жеткізілген кейбір табыстарды жеткілікті деп санауға болмайды. 6 жыл ішінде СМЖ енгізген 700 кәсіпорын – бізді он рет орап кететін алыс шет елдердің біреуімен де салыстыруға келмейді. Жүйе шағын бизнес кәсіпорындарында, денсаулық сақтау және білім беру ұйымдарында енгізілмеген.

Қазақстанда менеджмент жүйесінің одан әрі дамуы екі бағытта жүргізілуге тиіс:

1. Белгілі бір қызмет саласы кәсіпорындары мен ұйымдарында ISO 9001; ISO 14001; ISO 22000; OHSAS 18001; SA 8000; ISO/IEC 16949; ISO 13485; ISO/IEC 27001 және т. б. сәйкес келетін жекелеген менеджмент жүйесін әзірлеу және енгізу.

2. Біріккен менеджмент жүйесін әзірлеу және енгізу.

Салалар қимасындағы менеджмент жүйесінің дамуын мынадай тәсілмен жүзеге асыру ұсынылып отыр:

1. Барлық сала кәсіпорындары мен ұйымдарында, оның ішінде:

- шағын және орта бизнесте;
- білім беру ұйымдарында (жоғарғы және орта);
- мемлекеттік басқару органдарында;
- денсаулық сақтау ұйымдарында;
- көлік және телекоммуникация ұйымдарында;
- құрылыс ұйымдарында менеджмент жүйесін (ISO 9001) енгізуді одан әрі ұлғайту.

Кемінде 50 % кәсіпорынды қамти отыра, халық шаруашылығының барлық салаларында сапа менеджменті жүйесін (ISO 9001) енгізу;

2. Тамақ саласы кәсіпорындарының 50 %-ына HACCP (ISO 22000) енгізу;

3. Өндіру және қайта өңдеу саласы кәсіпорындарының 50 %-ына, мұнай және газ шығару және қайта өңдеу кәсіпорындарының 100%-ына экологиялық менеджмент жүйесін (ISO 14001) енгізу;

4. Түсті және қара металлургия, көмір өнеркәсібі кәсіпорындарының 30 %-ына кәсіби қауіпсіздік және еңбекті қорғау менеджменті жүйесін (OHSAS 18001) енгізу;

5. Мұнай және газ шығару және қайта өңдеу және құрылыс кешені кәсіпорындарының 100%-ына, OHSAS 18001 енгізген барлық кәсіпорындарға «Әлеуметтік жауапкершілік» (SA 8000) жүйесін енгізу.

Біріккен менеджмент жүйесі – екі немесе одан көп халықаралық стандарттар талаптарына жауап беретін және біртұтас ретінде қызмет атқаратын жалпы ұйымдастыру менеджменті жүйесінің бір бөлігі.

Менеджмент жүйесін біріктіру – объективті қажеттілік. Біріккен менеджмент жүйесін жасау – жалпы ұйымдастыру менеджментінің тиімділігін арттыруға бағытталған күрделі инновациялық жоба. Менеджменттің біріккен жүйесін жасаудың күтілетін нәтижелілігіне тек сауатты басқару жағдайында ғана қол жеткізуге болады.

Менеджменттің біріккен жүйесін әзірлегенде формальды, үстірт енгізуге алып келуі мүмкін болатын менеджмент жөніндегі халықаралық стандарт талаптарының механикалық бірігуінен (осы стандарттар негізделетін тұжырымдамалар мен принциптерді және менеджментті ұйымдастыруда пайда болған ерекшелікті ескермей) аулақ болу керек.

Халықаралық стандарттар талаптарына жауап беретін менеджмент жүйесін біріктіруді (сапа, экология, қауіпсіздік және әлеуметтік жауапкершілік) ұйымның тұрақты дамуына арналған алғышарт деп қараған жөн.

Аталған жүйе экология, еңбекті қорғау, өнім қауіпсіздігі саласында және онымен байланысты басқа да аспектілердің қолданыстағы заңнамалық құқықтық және нормативтік талаптардың орындалуын болжайтындықтан, әлеуметтік және этикалық жауапкершілік саласындағы менеджмент жүйесі біріккен сапа жүйесіне негіз болуға тиіс. Ішіне:

- сапа менеджменті жүйесі, экологиялық менеджменті жүйесі және денсаулық сақтау және мамандардың қауіпсіздігі (еңбекті қорғау) менеджменті жүйесі;
- экологиялық менеджменті жүйесі және денсаулық сақтау және мамандардың қауіпсіздігі менеджменті жүйесі;
- сапа менеджменті жүйесі және экологиялық менеджменті жүйесі;
- сапа менеджменті жүйесі және қызметкерлердің денсаулығын және қауіпсіздігін қорғау менеджменті жүйесі кіретін, оның жүйесіне кіретін құрамына қарай мынадай конфигурациялары болуы мүмкін.

Менеджменттің біріккен жүйесінің артықшылығы мынада:

- менеджмент жүйесін әзірлеу, енгізу және жұмыс істеуінің технологиялылығының артуы;
- менеджменттің біркелкі үйлесімді құрылымын әзірлеу;
- әзірлеу, жұмыс істеу және сертификаттауға шығынның азаюы;
- менеджменттің біріккен жүйесі аясында бірқатар процестерді (жоспарлау, басшылық тарапынан талдау, құжаттаманы басқару, кадрлар даярлау, оқыту, ішкі аудит және т.б.) біріктіру мүмкіндігі;
- өзгеретін жағдайларға бейімделу мүмкіндігі мен ұтқырлықты арттыру;
- тұтынушылар, мүдделі тараптар, инвесторларға арналған үлкен тартымдылық.

Біріккен жүйелерді енгізудің мақсатқа лайықтылығы:

- ұйым ішінде іс-әрекеттің үлкен келісімін қамтамасыз етуден;
- менеджменттің автономды жүйесін әзірлеген кезде туындайтын ұйымдағы атқарымдық бөлектенуді азайтудан;
- бірнеше параллель жүйелермен салыстырғанда аз еңбекті қажет етуден;
- бірнеше жүйеде осы байланыстардың жиынтық санымен салыстырғанда ішкі және сыртқы байланыстардың аз санынан;
- құжаттардың бірнеше параллель жүйелердегі жиынтық санымен салыстырғанда құжаттардың біршама аз болуынан;
- ұйым қызметін жақсартуда қызметкерлердің тартылуының жоғары деңгейіне қол жеткізуден;
- ұйымның сыртқы тараптарының параллель жүйелер болған кездегіден жоғары мүддесі балансын ескеру қабілеттілігінен;
- бірнеше менеджмент жүйесі кезіндегі жиынтық шығынмен салыстырғанда әзірлеу, жұмыс істеу және сертификаттау үшін аз шығынданудан тұрады.

Менеджменттің интеграцияланған жүйесінің үлгісі – бұл жаңғыртылған 9 критерий арқылы стандарттарды іске асыратын біркелкі менеджмент жүйесі TQM (Total Quality Management – сапаны жалпылама басқару, бұдан әрі - TQM): жұмысты ұйымдастыруда басшының ролі; қоршаған ортаны қорғау және сапаны басқару саласындағы жоспарлау; қызметкерлер әлеуетін пайдалану; ресурсты тиімді пайдалану; жұмысты орындаудың технологиялық процестері мен операцияларын басқару; тұтынушылардың қанағаттануы; қызметкерлердің ұйымдағы жұмысқа қанағаттануы; ұйымның қоршаған табиғи ортаға және қоғамға ықпалы; ұйым жұмысының нәтижесі.

ISO 9001; ISO 14001; OHSAS 18001 және SA 8000 менеджмент стандарттары талаптарының TQM критерийлері мен кіші критерийлерімен элементтік бірігуі:

- тұрақты дамудың маңызды үш – экономикалық, экологиялық және әлеуметтік факторы негізінде фирма менеджментіне қойылатын негізгі талаптарды жүйелі және толық баяндауға;
- аталған стандарттарға тән жеткілікті толық және нақты толтырумен және бизнесті жүргізудің ең жақсы тәжірибесімен TQM критерийін ашуға;
- сапа бойынша ұлттық және өңірлік бағалау сыйлығымен үйлесімді біркелкі әдіснамалық негізде менеджмент сапасының қол жеткізілген деңгейін сандық бағалауға;
- менеджмент сапасының деңгейін өзін-өзі бағалау және сапа бойынша бағалау конкурсы (қазіргі уақытта көптеген елдерде жүргізілетіндей) барысында, сондай-ақ сертификаттық аудит (менеджмент жүйесіне қатысты жаңа ыңғай) жүргізу кезінде де саралап бағалауға мүмкіндік береді.

Менеджменттің біріккен жүйесінің ұсынылып отырған үлгісі және менеджмент жүйесін саралап бағалау сұлбасымен ерікті сертификаттау жүйесі сапа бойынша жүйенің кеңінен қолданылатын үлгілерінің және сапа бойынша жүргізілетін сыйлықтың табиғи дамуы болып табылады.

Сонымен, Сапа менеджментінің жүйесі қандай да бір жаңа технологияны енгізбей-ақ, арзан шикізат, материал пайдаланбай-ақ тек қана ұйымдастыру шараларын оңтайлы жүргізу арқылы өнімнің (қызметтің) өзіндік құнын азайтумен қатар, сапаны арттыруға мүмкіндік береді. Бұл өз кезегінде бәсекелестік қабілетті арттырып, нарықтағы жағдайды бекемдейді. Нәтижесінде, кәсіпорынның экономикалық күш-қуаты артып, жұмыскерлердің еңбекақысын өсіруге, жұмыс жағдайын жақсартуға мүмкіндік туады.

1. Большаков, А.С., Михайлов, В.И. Современный менеджмент качества: теория и практика – СПб: Питер, 2000. ил. – (Серия «Теория и практика менеджмента»).

2. Казахстанская правда. – 2007.- 24 августа (№ 267-269) Вера Ливинцова

3. Қазақстан Республикасында 2015 жылға дейін менеджмент жүйесін дамыту тұжырымдамасы //http://www.akorda.kz

В данной статье рассматриваются системы менеджмента качества: ISO серии 9000. Предложены пути внедрения Системы менеджмента качества в предприятиях Республики Казахстан.

This article describes the Quality Management System: ISO 9000. The ways of implementing the Quality Management System in the Republic of Kazakhstan enterprises.

R. Doszhan

FRAMEWORK OF RISK MANAGEMENT IN THE COMPANIES

Under the conditions of dynamically developing business environment, proper risk management of company is becoming one the most important areas of corporate governance.

All enterprises are faced with uncertainty, and task of management is to decide the level of uncertainty with which organization it is ready to accept in an effort to increase benefits for stakeholders. Uncertainty, on the one hand, is fraught with risk, on the other hand, opens up the possibility, therefore, it may lead to a reduction as well as increase benefits. Risk management enables management to operate effectively in conditions of uncertainty and related risks and opportunities by increasing the potential for growth of enterprise value.

Aims to identify risk events that may affect enterprise and management related to these events, risk and control in order not to allow exceeded acceptable threshold of risk, and provide reasonable assurance goals.

Approximate list of risk that need to be considered when planning the company's revenues are as follows:

Credit risk - the risk of loss arising the partial or complete insolvency of the borrower.

Currency risk - the risk associated with a change in the exchange rate the national currency exchange rate to another country. This type of risk arises at investments into foreign financial assets and subsequent conversion of foreign currency into national currency of the investor.

Liquidity risk - the risk which related to sales available financial assets. This type of risk means impossibility quick implementation of the asset without significantly reducing cost.

Solvency risk - the risk caused by the fact that due to adverse external circumstances of, the company have problems with repayment of debt. It is known that between risk and return exists a direct link - increasing the required yield need to to take into account the possibility of increasing losses.

Operational risk - the risk associated with the activities of staff at the financial institution.

Transactional risk - associated with mistakes in the performance of the company's personnel transactional operations, errors in the accounting company mistakes calculations;

The risk of operational control - the kind of operational risk, in which personnel of the company exceeds the selected limits, performs dishonest transaction commits an intentional fraud;

Risk of systems - operational risk software failure during current operations, errors in the methodology of work, refuse of telecommunications systems.

Inflation risk - the risk associated with the macroeconomic situation in the country. With increasing inflation, there is a risk that the real income institutional investor may decrease due to the high inflation rate, although the progress may be obtained from the gross profit.

Thus, enterprise risk management is a continuing process, which covers all aspects of its activity. It be performed by officials at all levels. Risk management is used in developing and strategy formation and is used across the enterprise, at each level and in each structural unit and includes an analysis of corporate risk portfolio. Risk management focuses at identifying events that may affect the business and risk management in a way that they do not exceed the readiness of the organization to take risks.